

Cetatea Cavalerilor

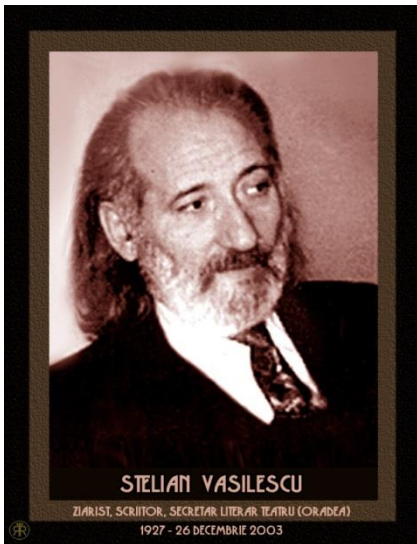
Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

ADIO STELIAN...!

George ROCA

STELIAN VASILESCU

ZIARIST, SCRITOR, SECRETAR LITERAR TEATRU (ORADEA)
1927 - 26 DECEMBRIE 2003

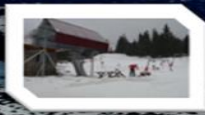
S-au împlinit mulți ani de când ne-a zis adio! În ziua de Crăciun a anului 2003, ne-a părăsit Stelian Vasilescu, un om de litere bihorean, scriitor, poet, jurnalist, critic de teatru și animator cultural. A trecut în lumea umbrelor, așa cum îi plăcea lui să spună despre întâlnirea cu moartea, lăsând în urma sa o impresionantă operă literară compusă din peste zece cărți, două piese de teatru (jucate) și a mai mult de zece mii de articole, reportaje, comentarii, note și știri apărute în peste șaiszeci de publicații de prestigiu pe parcursul celor mai bine de cincizeci de ani de activitate literară.

Despre viața și activitatea acestuia s-a scris mult și s-ar mai putea scrie multe. Născut în Alexandria, județul Teleorman, în 1927, la vârsta de 8 ani, se mută cu familia sa în Ardeal, datorită faptului că tatăl său, Mihai Vasile (devenit Vasilescu prin anii '30) fiind perceptor, cu slujbă la guvern, a fost transferat pe acele meleaguri, în interese de stat. Elev în trecere pe la diferite licee, precum „Regele Ferdinand” din Turda, „Samuil Vulcan” din Beiuș, „Simion Bărnuțiu” din Șimleul Silvaniei, „Regele Mihai” din Salonta și mai apoi bacalaureat la Oradea. Între anii 1948-1949 îl găsim student al facultății de drept la Universitatea din Cluj, unde are primele contacte cu publicistica și lumea literară a urbei. Acolo îi cunoaște pe Lucian Blaga, Anatol E. Baconski, Nicolae Labiș, Emil Isac, Nagy István, Zaharia Bârsan, Alexandru Andrișoiu, Miron Radu Paraschivescu, Cornel Regman, Tiberiu Utan, George Muntean, Ion Brad, și alți oameni importanți ai literaturii și artei din Clujul postbelic.

În perioada 1953-1956, urmează cursurile fără frecvență ale Facultății de limbă și literatură română, a universității „I.C. Parhon” din București, luându-și licența în litere în 1970 cu lucrarea „*Nunta din Bihor*”. Debutul literar și-l face în 1949, în ziarul „*Lupta Ardealului*”, din Cluj, după care se mută la Oradea, unde i-se oferă o slujbă de redactor la ziarul local, cotidianul „*Crișana*”. Între anii 1953-1957 lucrează ca metodist cultural și inspector cu problemele de artă, iar mai apoi, între anii 1957-1965 este numit secretar literar al teatrului de stat din Oradea. În perioada 1965-1988 deține funcția de secretar general de redacție la prestigioasa revistă „*Familia*”, apoi redactor-șef de rubrică și cronicar teatral.

Cu Stelian Vasilescu m-am intersectat de mai multe ori în viață. L-am cunoscut pe la începutul anilor '50 pe vremea când eram copil. Locuiam cu familia în „Palatul Poștei”, de pe strada Iosif Attila (în prezent Porțile de Fier) din Oradea. Poștașii pregăteau sub îndrumarea regretatului actor, Constantin Simionescu, un spectacol (parcă) cu „*D-ale Carnavalului*” de I.L. Caragiale. Tatăl meu, Teodor Roca, avea și dânsul un rol în „faimoasa” piesă. Repetițiile la masă s-au ținut la început în apartamentul nostru. Asta,

145 ani de la proclamarea Independenței României

pentru că aveam o masă mai mare decât cele din sala festivă a poștei (pe scena căreia s-a jucat spectacolul) și în particular se mai putea bea o țuiculiță sau o cafeluță în timpul repetițiilor.

Nea Titi (Simionescu) venea deseori însoțit de „prietenuțel Stelian”, cum îi plăcea acestuia să-i zică. Vasilescu nu era încă secretar literar al teatrului din Oradea, dar fiind ziarist și cronicar teatral era foarte interesat în tot ceea ce se întâmpla legat de teatru în Oradea. Crescând într-o familie de „regăteni” avea o dicție frumoasă și o accentuare plăcută a cuvintelor, ajutându-i pe „actorii amatori ardeleni” să își perfecționeze vorbirea. Venind des la repetiții, îi plăcea să se izoleze într-un colț a încăperii, să tacă și să ia notițe, urmărind cu mare atenție tot ceea ce se întâmplă „la masă”. De multe ori, după ce „actorii” plecau, mai rămânea o bună bucată de timp să discute împreună cu nea Titi și cu tata unele îmbunătățiri care trebuiau aduse interpretării. Tata semăna fizic foarte mult cu „nenea Stelian” și glumeau mereu că dacă se caută la origini posibil să fie rude. Mi-e îmi era simpatic, dar îmi era și frică de el, poate datorită faptului că nu era prea vorbăreț și se învăluia de mister acolo în colțul sufrageriei noastre.

A doua oară, tot prin anii '50, l-am întâlnit în casa lui Titus Popovici. Tatăl acestuia, era bun prieten cu tatăl meu, amândoi fiind colegi de serviciu la poșta din Oradea. Eu aveam vreo zece ani. Într-o dupămasă de vară ne invită domnul Popovici-senior să-i facem o vizită. Ne spune că a venit Titus de la București și că are nevoie de serviciile tatălui meu. I se stricase mașina de scris și cum tata era *doctor* în repararea acestora, fiind de meserie electronist și specialist în teleimprimatoare, era o bagatelă să i-o pună la punct. Bineînțeles am rămas la cină, când „viitorul academician” ne-a întreținut cu bancuri, povestiri și peripeții din București. La un moment dat apare Stelian Vasilescu. Auzise că Titus e în Oradea și venise să-i facă o vizită. Stelian avea într-o mână un buchet enorm de rămurile de tei înflorite, iar în cealaltă o sticlă de băutură. Plăcându-i copiii (și cunoscându-mă deja) mă tot ridica pe genunchii lui și mă gădila pe la urechi cu o rămurică de tei. Dânsul mirosea puternic a fum de țigară. Nu-mi displăcea, dar totuși, să mă fac băgat în seamă, îi spun mamei cu voce tare: „Mămico! Nenea Stelian e plin de fum!”. „Fumuri!” a completat Titus Popovici. Au râs cu toții, deoarece majoritatea bărbaților prezenți acolo fumau vârtos, adică erau „cu fumuri”!

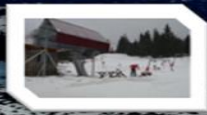
M-am reîntâlnit cu „domnul cu fumuri” prin 1963-1964, când era secretar literar al Teatrului din Oradea. Mă decisesem să dau admitere la Institutul de Arta Teatrală și Cinematografică din București, secția regie-film. Mi-a dat o mulțime de sfaturi valoroase, câteva cărți de actorie și de dicție și m-a recomandat maestrului Dorel Urlățeanu, actor emerit, care a acceptat să mă pregătească timp de doi ani în estetică, vorbire artistică, arta actorului, mișcare scenică și cunoștințe cinematografice. Mai târziu, prin 1967-1968 când eram actor la Teatrul de păpuși din Oradea ne-am reîntâlnit din nou. Venise la premiera piesei „Haiducii” de Dimitrie Bălan, unde interpretam rolul lui Ali Chiorul. De data aceasta „domnia sa” m-a luat peste picior atrăgându-mi atenția că eu sunt cel care suferă de „fumuri”! N-am întrebat și nici nu am înțeles de ce fel de fumuri sufăr, acelea „la cap” sau cele de țigară? (pe vremea aceea începusem să fumez mai abitir ca Ali Chioru', pardon, ca un turc!). Apoi, peste câțiva ani, l-am întâlnit la Ploiești. Eram actor la una dintre secțiile teatrului local, și după o repetiție mă cheamă secretara și îmi spune că un domn din „Oradea Mare” vrea să mă vadă. Domnul era Stelian Vasilescu, care în acel moment stătea de vorbă cu directorul teatrului pentru punerea în scenă a unei piese personale: „**Iancu, domnul moșilor**”.

Ne-am îmbrățișat și ne-am dus la o bere. Mi-a povestit că i-se propusese mai de mult, de către directorul Toma Caragiu, să preia funcția de secretar literar al teatrului ploieștean. Mi-a mai spus că i-ar fi surâs funcția, dar că nu îl lasă Oradea, oraș care s-a lipit puternic de sufletul lui.

Peste mai bine de doi ani ne-am revăzut acasă în urbea de pe Crișul Repede, când mi-a spus bucuros că ar fi făcut o mare greșală dacă s-ar fi mutat la Ploiești. După plecarea lui „Nea Tomiță” și a regizorului Valeriu Moiescu la București, prestigiul teatrului a început să decadă. Mulți actori cu renume care făceau naveta din București s-au transferat la alte teatre, din capitală sau din provincie. La conducerea teatrului a fost numit un fost profesor de limba română, om cult și de acțiune în felul lui, dar nu în măsură să facă ceea ce a făcut Tomiță Caragiu pentru teatrul din Ploiești. Și eu am fost unul care am părăsit Ploieștii, găsindu-mi o slujbă la Ministerul Turismului din București.

Prin anii '70 ne-am văzut rar, deoarece mergeam mai rar la Oradea, la părinți. Câteodată, când plecam în concediu acolo, ne mai întâlneam la renumitul bar „Gong” unde avea „fotoliul” și masa lui, alături de regretatul actor Jean Săndulescu, ambii abonați permanenți ai „bardeziului”, cum le plăcea lor să îl persifleze. Parcă îi văd și acum, intrând semeți în bar, ca niște nobili, cu haina pe umeri în loc de togă.

145 ani de la proclamarea Independenței României

De fapt, fie iarnă - fie vară, marea majoritate a actorilor își purtau în acest fel sacoul, de parcă se supuneau unor reguli de protocol, sau unei mode impuse de direcțiunea teatrului de peste drum!

Serile se lăsau cu câte un chiolhan, vorba aceea, dacă-i bal, bal să fie, la restaurantul Transilvania, unde era mâncare bună și muzică de soi. Cântau faimoșii frați Kocs, Attila și Tibi, acompaniați de orchestra condusă de maestrul Cicia, la saxofon Iancsi Tripa. Acolo, masa lui Vasilescu era cea mai căutată și respectată. Deseori apărea însoțit de invitați de soi, oameni de teatru, scriitori sau personalități din București, sau din alte orașe din țară, veniți cu treburi pe la „Oradea Mare”. Uneori la umbra unui pahar de băutură se dezbăteau probleme de literatură și artă, mai abitir decât cele de la Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă din București! Mulți dintre clienții restaurantului Transilvania, considerați ca făcând parte din „lumea bună” a urbei, s-ar fi simțit onorați să ocupe un loc la masa lui Stelică Vasilescu!

Înainte de a pleca definitiv în Australia, ne-am întâlnit pe stradă și ne-am dus să bem „una mică” la barul hotelului Astoria, de lângă teatru, bar care ajunsese la modă în aceea perioadă. I-am spus motivele plecării, necazurile prin care am trecut și de ce am ales să plec la capătul lumii. Mi-a urat drum bun, dar l-am simțit ca nu prea este de acord și că îi pare rău că părăsesc țara. Mi-a adus aminte de întâlnirile noastre din copilărie, de familia mea și mi-a bătut un *à propos* referitor la întâlnirea noastră de la Ploiești și despre faptul că nu a vrut să părăsească orașul nostru, Oradea. Ne-am despărțit triști...

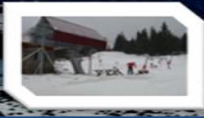
Anii au trecut, l-am reîntâlnit pe Stelian, peste mai bine de 20 de ani, la aniversarea teatrului orădean „Arcadia”, ai carei invitați eram. Eu lucrasem pe vremuri la acest așezământ de cultură, iar Stelian colaborase și îndrumase deseori activitățile acestuia. L-am găsit îmbătrânit și bolnav. Se ținea totuși drept și mândru, având încă aceeași prestanță nobilă din tinerețe. Doar ochii îi erau triști. Mi-a spus atunci că a suferit mult după 1990, când diferiți pescuitori în apele tulburi ale perioadei post-revoluționare, l-au acuzat fără temei de unele fapte „așa zise de tendință” de care nu se făcea vinovat. Mi-a mai spus ca lucrează la un dicționar al personalităților din Bihor.

În 2001, l-am revăzut într-un lift, al spitalului Județean din Oradea. Am tresărit amândoi! L-am însoțit până la laboratorul de la subsol unde avea de făcut niște analize. Era foarte slăbit și abia vorbea. Mi-a spus că suferă de ciroză hepatică și că se simte din ce în ce mai rău, stând mai mult la spital decât acasă. L-am încurajat spunându-i ca se va face bine, el m-a mângâiat pe umăr și mi-a spus ca nu are nici o speranță, doar dorința ca Dumnezeu să îl ajute să poată termina dicționarul.

Pe la începutul anului 2003, a ieșit de sub tipar faimosul „**Dicționar sentimental**” a lui Stelică Vasilescu! **Dicționarul Oamenilor din Bihor!** Peste 600 de pagini, bine documentat și foarte căutat de către specialiști ca material de referință! 600 de pagini și aproape 600 de personalități prezentate. După cum ne informează lectorul universitar dr. Constantin Mălinaș, în prefața volumului, aceasta este a treia carte despre oamenii din Bihor. Primele două au văzut lumina tiparului în 1937 și 1979, sub pana ilustrului bihorean profesorul Teodor Neș (1891-1975). M-am bucurat nespus, mai ales pentru faptul că autorul reușise să-l termine și să își îndeplinească dorința! Nu am putut să văd lucrarea până în septembrie a aceluiași an, când am revenit „acasă” la Oradea, din Țara Cangurului. Luând volumul în mână, răsfoindu-l, mi-am dat imediat seama că are substanță și personalitate. Peste tot se simțea amprenta autorului, bine informat, bine documentat, critic, caustic uneori, dar drept și cinstit, cu un cult al amănuntelor care îl caracteriza încă de pe vremea când era ziarist.

L-am căutat la telefon, să îi mulțumesc pentru lucrare. A rămas surprins că mă aude și am simțit în vocea lui stinsă că nu se simte bine. Mi-a spus că are zilele numărate până când va veni doamna cu coasa care îl va trece în lumea umbrelor! L-am încurajat, dar nu am avut prea mult succes. Am convenit să ne întâlnim peste câteva zile la Universitatea din Oradea, la festivitatea de decernare a titlului de doctor honoris causa, unui prieten comun, istoricul și scriitorul Lucian Drimba. Ajungând în aula mare a universității, l-am căutat printre cei prezenți, dar nu l-am văzut nicăieri pe Stelian. Nu venise, cu toate că dorise atât de mult. L-am sunat imediat acasă, dar nu a răspuns nimeni. Seara, am vorbit cu fiica sa Cristina, care mi-a spus cu tristețe că tatăl ei a fost reinternat de urgență la spital, deoarece se simțea din ce în ce mai rău. Mi-a comunicat și numărul de celular și astfel am putut să vorbesc cu el. Cu aceeași voce stinsă mi-a spus că regretă faptul că nu a putut fi la acel eveniment important unde se decernase un titlu de glorie unui om pe care l-a admirat mai bine de o jumătate de veac și care a fost unul dintre modelele lui de viață.

145 ani de la proclamarea Independenței României

I-am telefonat imediat pe profesorul Lucian Drimba și i-am povestit necazurile prin care trece Stelian Vasilescu. Mi-a cerut numărul de telefon mobil a acestuia. M-ai târziu m-a sunat Stelică, foarte fericit, și mi-a spus ca a vorbit cu sărbătoritul mai bine de o jumătate de oră. M-a mai rugat să-i sun familia și să îi rog să îl ducă acasă. Nu mai vroia să rămână în spital, deoarece dorea să moară în patul lui, acasă. A doua zi am dat numărul său de mobil mai multor cunoscuți și prieteni. Printre aceștia și poetul Ioan Țepelea, președintele Academiei pentru Științe Literatură și Arte care mi-a spus, mai apoi, că l-a întristat foarte mult discuția cu cel bolnav. Zilele următoare, vorbind din nou cu Stelian la telefon, mi-a spus ca este nemaipomenit de fericit că îl sună atât de multă lume și că își poate lua rămas bun de la prietenii și colegii care îl stimează. Nu peste mult timp, pe la mijlocul lunii noiembrie, terminându-mi-se concediul, am revenit la Sydney.

După Crăciun, mai mulți prieteni orădeni, m-au contactat la telefon sau prin e-mail și mi-au dat două vești triste: a murit Stelian Vasilescu și compozitorul Claudiu Frunză! I-am cunoscut bine pe amândoi, mi-au fost prieteni dragi. Am sunat-o la telefon pe doamna Vasilescu, să-i transmit condoleanțe. Mi-a spus că Stelică fiind foarte slăbit datorită bolii, a căzut și s-a lovit la cap făcând o comoție cerebrală care i-a fost fatală. Ne-a părăsit în ziua de Crăciun a anului 2003. *Requiescat in pace!*

George ROCA
Sydney, Australia
2003-2022